

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΤΕΥΧΟΣ Γ΄ & Δ΄.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,”

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΛΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ — ΒΟΥΛΗΣ 18

1928

κατ' ἀρχάς ἔμφρονος διοικήσεως, καὶ ἀόκνου ἐπιμελείας καὶ φροντίδος οὐ τῆς τυχούσης διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν χρεῶν καὶ καλὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν, ἐφροντίσαμεν εἰς τὸ νὰ εὖρωμεν καὶ οἰκονόμον ἄριστον, διὰ νὰ διοικῆ σὺν θεῷ ἡγήτορι, καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ εἰς ἡν λογιζόμεθα καὶ ἐλπίζομεν πρόοδόν της καὶ αἴξισιν καὶ εὐτυχή ἔκβασιν τῶν ῥηθέντων σκοπῶν μας.

Καὶ διὴ εὖρωμεν κατὰ τὸν πόθον μας τὸν πανοσιώτατον πρόφην μὲν μέγαν Ἀρχιδιάκονον τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, χρηματίσαντα ἐπὶ τοῦ πρόφην παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἱερεμίου, τοῦ καὶ γέροντός της, νῦν δὲ ἡμέτερον ἀρχιδιάκονον κύριον Μεθόδιον Κρηῖτα, μέλος ὄντα τῆς ἐν τῷ τοῦ Ξηροποτάμου ἱερῷ μοναστηρίῳ ἱεράς Συνάξεως τῶν πατέρων, ἄνδρα θεοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον· πρὸς ὃν καὶ δεδώκαμεν τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τῆς Λαμπῶς, ἵνα ἔξῃ αὐτὸ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ ἐπιστασίαν του ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ, καθ' ὅτι ἀνεδέχθη αὐτὸ μὲ ὄλον τὸ ῥηθὲν χρέος τοῦ ῥηθέντος μοναστηρίου καὶ μὲ ὄλην τὴν ἄνωτέρω διαληφθεῖσαν περιουσίαν του.

Μένει λοιπόν, ὡς εἴρηται, τὸ ῥηθὲν μοναστήριον τῆς Λαμπῶς ἀναπόσπαστον καὶ ἀναφαίρετον παρὰ τοῦ διαληφθέντος Ἀρχιδιακόνου μας κυρίου Μεθοδίου ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν ἱεράν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου. Αὕτη δὲ ἡ ἡμέτερα ἀφιέρωσις οὐ μόνον παρ' ἡμῶν ἰδιοχείρως ἐπικυροῦται, ἀλλὰ καὶ διὰ πατριαρχικοῦ σιγγιλιώδους γραμματος ἐπισφραγισθῆσεται εἰς αἰοίδιμον μνήμην, καθὼς καὶ ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως κατεστρώθη, καὶ ἐπιγραφὴν ἐβεβαιώθη καὶ ἐπεκυρώθη τῇ συνενάσει καὶ μαρτυρίᾳ τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης μητροπόλεως ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ δημογερόντων τῆς πολιτείας ταύτης, καὶ τῶν τιμίμων Κεχαγιάδων τῶν εὐλογημένων ρουφετίων καὶ τῶν λοιπῶν χρησίμων προκρίτων Χριστιανῶν τῆς πολιτείας ταύτης».

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αωιέ τῇ γ' Ἀπριλίου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ Ἀδριανούπολις ἔκαλεῖτο τὸ πάλαι Ὁρεσιάς, ἀπὸ Ὁρέσιου τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις ὑπῆρξε κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ πρῶτος αὐτῆς οἰκιστής, ἔτι δὲ καὶ Ὀδοκονδάμα ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων θρακῶν. Κατὰ δὲ τὸν β' μ. Χ. αἰῶνα ἀνακτισθεῖσα καὶ τείχεσιν ἐρμυνοῖς περιβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ

Αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης Αἰλίου Ποπλίου Ἀδριανοῦ, μετωνομάσθη Ἀδριανούπολις καὶ Αἰλία. Ἡ πόλις αὕτη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦτο κέντρον πολλοῦ λόγου ἄξιον ὑπὸ τε στρατιωτικῆν, ἐμπορικῆν καὶ ἐκπολιτιστικῆν ἔποψιν. Καὶ τῷ ὄντι ἐν τῷ μέσῳ τῆς Θράκης κειμένη καὶ ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῶν τριῶν μεγάλων αὐτῆς ποταμῶν Ἐβρου, Τόνζου καὶ Ἄρτας, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς συγκεντρώσεως ἀπασῶν τῶν ἀπὸ τε Βουλγαρίας, Αἰγαίου πελάγους, Προποντίδος καὶ Εὐξείνου πόντου πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὁδῶν, τεθωρακισμένη δὲ καὶ δι' ὀχυρωτάτου τείχους, ἦτο τὸ κέντρον καὶ ἡ ἀποθήκη τοῦ τε εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς Θράκης καὶ Βουλγαρίας ἐπὶ 18 ὄλους αἰῶνας, ὑπὸ δὲ τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἐθεωρεῖτο δικαίως ὡς προπύργιον τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ προμαχῶν τῆς περιδόξου αὐτῶν πρωτευούσης.

Ἀληθῶς δὲ μάχαι μυριόενεροι παρ' αὐτὴν συμβάσαι ἔκριναν περὶ τῆς τύχης τῆς ὅλης Αὐτοκρατορίας. Τούτων μνημονεύομεν τὰς σπουδαιότερας.

Τῷ 379 ὁ Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Οὐάλης ἠττηθεὶς παρ' αὐτὴν ὑπὸ τῶν Γόθων ἐγένετο πυρκαϊστος ἐν τινι καλύβῃ, εἰς ἣν τετρωμένος εἶχε καταφύγει.

Τῷ 443 διῆλθε διὰ τῆς Θράκης ὁ διαβόητος ἐπὶ ὠμότητι ἡγεμῶν τῶν Οὐννων Ἀττίλας καὶ ἐπολιόρησε μὲν, δὲν ἠδυνήθη, ὅμως ἔλλείψει τῶν ἀναγκαίων μηχανῶν νὰ ἐκπορθῆσῃ αὐτήν.

Τῷ 587 ὑπέστη ὀλωσχερῆ ἦταν παρ' αὐτὴν ὁ τῶν Ἀθάρων ἡγεμῶν Βαϊανός.

Τῷ 587 ἠττῶνται οἱ Ἄβαροι.

Ἀκολούθως δὲ τρεῖς ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς οἱ Βούλγαροι καὶ τρεῖς ἀπώλεσαν αὐτήν· οὕτω τῷ 813 ὁ Κροῦμος ἐκυρίευσεν αὐτήν διὰ τοῦ πανδαμάτορος λιμοῦ, δις δὲ ὁ Συμεὼν διὰ προδοσίας καὶ λιμοῦ. Τῷ 1049 ἐνίκησαν παρ' αὐτὴν τὰ Βυζαντιὰ στρατεύματα, τὴν πόλιν ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κυριεύσωσι.

Διὰ τῆς πόλεως ταύτης διῆλθον οἱ τὴν α' καὶ γ' σταυροφορίαν ἐπιχειρήσαντες κάτοικοι τῆς Δύσεως.

Τῷ 1204 κυριευθέντος τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων, περιῆλθεν εἰς τὸν κληρὸν τῶν Ἐνετῶν.

Τῷ 1205 παρ' αὐτὴν ἐνικήθησαν οἱ κατασχόντες τὸ Βυζάντιον Λατῖνοι, ἐφρονεῦθη δὲ καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν Αὐτοκράτωρ Βαλδουίνος. Ἀκολούθως δὲ ὅτε μὲν ὑπὸ τοὺς Λατίνους, ἐπεικέστερον πρὸς τοὺς ἡμετέρους φερομένους, ὅτε δὲ ὑπὸ τοὺς Ἑλληνας ἡγεμόνας τῆς Νικαίας καὶ Θεσσαλονίκης διατελοῦσα ἡ πόλις αὕτη, περιελήφθη τέλος μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Λατίνων ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου εἰς τὸ Βυζαντικὸν κράτος. Κατὰ δὲ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὸν μετὰ

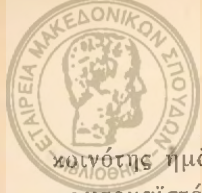
μανίας καὶ λύσεως διεξαχθέντα ὑπὸ τῶν τελευταίων Παλαιολόγων καὶ τοῦ Ἰω. Καντακουζηνοῦ, διαιρεθέντος τοῦ κατακερματισθέντος κράτους εἰς δύο, ἡ Ἀδριανούπολις ἐκηρύχθη πρωτεύουσα τοῦ ἐτέρου ἐξ αὐτῶν ἐνταῦθα δὲ καὶ ἐν Διδυμοτείχῳ ἤδρευεν ὁ Ἰω. Καντακουζηνὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ματθαῖος, τῷ δὲ 1361 ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ὀσμανιδῶν, καὶ ἀνηγορεύθη πρωτεύουσα τοῦ κράτους αὐτῶν, τὴν δὲ τιμὴν ταύτην διετήρησε μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτ τοῦ Β' τῷ 1453.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην οἱ Χριστιανοὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων κάτοικοι ἀπεδεκατίσθησαν, τῶν μὲν ἔργον μαχαίρας γενομένων, τῶν δὲ εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαχθέντων, οὐκ ὀλίγων δὲ καὶ ἐξισλαμισθέντων. Βραδύτερον δὲ τῶν Σουλτάνων εὐμενέστερον πρὸς τοὺς Χριστιανούς διατεθέντων, ἤρξαντο οὗτοι νὰ ἐπανακάμπτωσιν εἰς τὰς ἐστίαις αὐτῶν συνοδευόμενοι καὶ ὑπὸ πολλῶν ὁμοφύλων οἴτινες ἔβλεπον, ὅτι ἡ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατριβὴ τῆς Αὐλῆς παρεῖχεν αὐτοῖς πολλὰς πρὸς πλουτισμὸν ἀφορμάς.

ΣΥΜΠΗΕΙΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

Οὕτω δὴ ἡ κατεπτομένη ἡμῶν κοινότης ἀποβαλοῦσα τὸν πρῶτον φόβον, ἤρξατο νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν συμφερόντων αὐτῆς, καὶ νὰ φροντίζη περὶ τε τῆς ὕλικῆς καὶ ἠθικῆς τῶν μελῶν αὐτῆς προσαγωγῆς καὶ εὐδοκιμήσεως. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι αἱ ὠραιότεραι τῶν Ἐκκλησιῶν μετεβλήθησαν εἰς τεμένη, τὰ σχολεῖα καὶ αἱ βιβλιοθήκαι κατεστράφησαν, τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐμάρειαν διεδέχθη ἡ πενία καὶ αἱ στερήσεις, καὶ τὸ χειρίστον τὴν ἐλευθερίαν ἢ στυγερὰ δουλεία καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς· οὐδὲν ἦτιον οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς τὸν Θεὸν τὰς ἐλπίδας ἀνατιθέντες, περιορίσθησαν εἰς τὰς μικροτέρας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἃς ὁμως δὲν ἔπαυον τακτικώτατα ἐπισκεπτόμενοι καὶ ἐκ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας ἀντλοῦντες παρραμυθίαν καὶ θάρρος ἐν τοῖς δεινοῖς στερεῶς τῶν πατρίων ἐχόμενοι καὶ ἐν ἄκρῳ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ διαβιοῦντες. Περὶ δὲ τὸ πνευματικὸν αὐτῶν κέντρον συσπειρούμενοι, ὑπερήσπιζον τὰ τῆς κοινότητος καθόλου καὶ τῶν μελῶν αὐτῶν ἴδια συμφέροντα κατὰ τὸ ἐνὸν ἀπὸ πάσης αὐθαιρεσίας. Δὲν ἐλησμόνουν δὲ καὶ τὰς Μούσας, ἀλλ' ἔθεράπευον αὐτὰς καὶ περιεῖπον, ἱερεῖς καὶ κοσμικοὶ λόγιοι οὐχὶ πλέον ἐν καλλιμαρμάρους μεγάρους, ἀλλ' ἐν τοῖς ἱεροῖς τῶν Ἐκκλησιῶν νάρθηξιν, ἢ ἐν τοῖς κελλίοις τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως ἀνελάμβανον τὸ τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῆς νεολαίας ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου εὐγενὲς καὶ ἱερὸν ἔργον.

Καὶ οὐδὲ μέχρι τοῦ σημείου τούτου περιώριζον τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ οἱ τῆς κοινότητος ἡμῶν πρόβουλοι. Τῷ ὄντι ἡ

κοινότης ἡμῶν αὐτοδιοικήσεως ἀπολαύουσα, διὰ τῶν δημογερόντων καὶ πρωτομαϊστόρων τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀνεγνωρισμένων συντεχνιῶν, τὰ τε κοινὰ καὶ ἰδιωτικά, ὡς ἔφθην εἰπών, συμφέροντα τῶν Χριστιανῶν ὑπερήσπιζεν, ἔδिकाζε τὰς πρὸς ἀλλήλους τῶν μελῶν αὐτῆς διαφορὰς καὶ τὴν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἰσλαμισμού προσέλευσιν οὐκ ὀλίγων προϋλάμβανεν. Οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, ἔντιμοι καὶ σοβαροὶ ὡς ἄλλοι Ἀρεοπαγῖται ἐπισκοποῦντες μετ' αὐστηρότητος ἐπὶ τῆς εὐκοσμίας τῶν ἡθῶν καὶ τῆς ἀπαρεγκλίτου τηρήσεως τῶν πατριῶν, ἐπήνουν μὲν τοὺς ἀγαθοὺς, ἐκόλαζον δὲ τοὺς παραβάτας τῶν κοινοτικῶν διατάξεων, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐπεμβάσεως τῆς Κυβερνήσεως. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως σχολείων, νοσοκομείων, ὄρφανοτροφείων ἐφρόντιζον, ἔτι δὲ περὶ ἀπελευθερώσεως αἰχμαλώτων καὶ ἀποκαταστάσεως ἀπόρων καὶ ὄρφανῶν νεανίδων μεγίστην κατέβαλλον μέριμναν. Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἡμετέρας κοινότητος παρὰ τοῖς κρατοῦσιν, ὥστε αὐτῇ ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ διανομὴ καὶ εἴσπραξις τοῦ ἀναλογοῦντος τῇ ἡμετέρᾳ ἐθνότητι κεφαλικοῦ φόρου ὡς καὶ ἡ τοῦ τρυγητοῦ ἐπιμέλεια μέχρι τῶν μέσων τοῦ ἰθ' αἰῶνος. Εἶχε δὲ αὕτη καὶ τράπεζαν, δ' ἣς ἐπήρχετο ἐπίκουρος πᾶσι τοῖς δεομένοις τῶν πολιτῶν.

Μετὰ δὲ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον τοῦ συστήματος αὐτοδιοικήσεως καταργηθέντος καὶ ἐπικρατησάντων φιλελευθέρων πῶς νομοθετημάτων, ἡ ἡμετέρα κοινότης ἐστερήθη οὐκ ὀλίγων δικαιωμάτων καὶ προνομίων, ἔκπαλαι αὐτῇ κεχορηγημένων, καὶ ἀφωμοιώθη πρὸς τοὺς λοιποὺς συνοίκους τῶν Ἀρμενίων καὶ Ἰουδαίων, ἀλλ' ἤδη οἱ κυβερνῆται ἦσαν ἠπιώτεροι καὶ ἦττον ἐπιρρεπεῖς εἰς αὐθαιρεσίας ἐφ' ᾧ καὶ ἀκωλύτως τοῦντεῦθεν ἡ κοινότης ἡμῶν εἰργάσθη εἰς ἀνάπτυξιν τῶν ἡθικῶν, πνευματικῶν καὶ ὕλικῶν τῶν ἑαυτῆς μελῶν δυνάμεων, ἔχουσα ἀνταγωνιστὰς ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ τὴν ἐνταῦθα κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἰδρυθεῖσαν λατινικὴν κοινότητα, ἣτις ὡς πομφόλυξ ἐπ' ὀλίγον ἀναλάμψασα, διεσπάρθη καὶ ταχέως παρήκμασε.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ φιλότιμος ἡμῶν κοινότης, ἀναμφισβήτητον ἔχουσα τὴν ὑπεροχὴν ἐν τοῖς γράμμασι, καὶ ἐν τῷ τραπεζιτικῷ, ἐμπορικῷ καὶ βιομηχανικῷ κόσμῳ ἐπαξίως ἀντιπροσωπεύεται. Τὰ ὀνόματα τῶν κ. κ. Ἀλτιναλμάζη, Θαλασσινοῦ, Κυριαζῆ καὶ Δουλιᾶ, Καγκάδη, Καταπόδη, Μήτσανα, Καραπαναγιώτη, Τζιρίτη, Τσιβιδῆ, Σαραφοπούλου, Παναγιωτοπούλου, Π. Ἀδαμαντίδου, Α. καὶ Δ. Δημητριάδων, τῶν ἀδελφῶν Α. καὶ Κ. Κώστογλου, Παρασχίδου, Κυριαζοπούλου, Βλαΐδου καὶ τοσοῦτων ἄλλων εἶνε γνωστὰ καὶ τετιμημένα ἐν τε τῇ ἡμετέρᾳ καὶ ταῖς ξέναις ἀγοραῖς. Ἀλλὰ καὶ μεταξουργεῖα ἔχομεν καὶ ἀτμομύλους καὶ καταστήματα οἰνοποιίας, παγοποιεῖα καὶ τυροποιεῖα, μοσχοσαπυνοποιεῖα καὶ

πλείστα ἄλλα ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα, δι' ὧν εὐπροσώπως ἦ κοινότης ἡμῶν ἀντιπροσωπεύεται.

Ὅφείλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ κατὰ τὸ 1872 ἐγκατάστασις τοῦ σιδηροδρόμου ὠφέλησε μὲν πολυειδῶς τὴν ἡμετέραν πόλιν, εἰς ἀδιάλειπτον αὐτὴν τιθεῖσα συγκοινωνίαν μετὰ τῶν διαφόρων κέντρων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, καὶ διηυκόλυε μεγάλως τὰς συναλλαγὰς καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἄλλ' ἐκ τῶν πλεονεκτημάτων τούτων δὲν ἠδυνήθη ὅσον ἔδει νὰ ὠφεληθῇ ἡ ἡμετέρα κοινότης διὰ τοὺς ἑξῆς μάλιστα λόγους: α') Ἡ εἰσροὴ καὶ ἐγκατάστασις ἐνταῦθα τε καὶ ἐν τοῖς διαφόροις σιδηροδρομικοῖς σταθμοῖς ἐμπορικῶν πρακτορείων τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν οἰκῶν Δρεῦφους καὶ Ἀλλατίνη, ἔβλαψαν τοὺς ἡμετέρους ὁμογενεῖς καὶ παρέδωκαν τὰ σκήπτρα τοῦ ἐμπορίου εἰς τοὺς κάλλιον ἡμῶν παρεσκευασμένους καὶ διὰ πλειόνων κεφαλαίων καὶ μέσων εἰς τὴν κοινίστραν κατερχομένους ξένους καὶ εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτῶν πράκτορας Ἰουδαίους. β') Ἐνῶ παρὰ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν ἐπικρατεῖ τὸ δαιμόνιον τοῦ συνεταιρισμοῦ καὶ τῆς ἀλληλεγγύης πνεῦμα, παρ' ἡμῖν δυστυχῶς αἱ ἀρεταὶ αὐταὶ, εἰς ἃς ἡ ἀνθρωπότης ὀφείλει τὰς τεραστίας αὐτῆς προόδους, εἶνε ὅλως ἄγνωστοι. γ') Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μικροεμπορίῳ ὑπεσκέλισαν ἡμᾶς ἐν τινι μέτρῳ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Ἀρμένιοι διότι πρακτικώτεροι ἡμῶν ὄντες καὶ μὴ ἔχοντες ὑψηλότερα ἰδανικὰ πλὴν τῆς ὕλης νὰ ἐξυπηρετήσωσιν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῶν πλέον προσοδοφόρων ἐπιτηδευμάτων· τὸν τεύθειεν πλουτοῦσι μὲν οὗτοι καὶ εὐημεροῦσιν, ἐνῶ ἡμεῖς εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα ὡς τὰ πολλὰ ἐπιδιδόμενοι καὶ τὸ πατρικὸν περιφρονοῦντες ἐπάγγελμα, φθίνομεν καὶ πενόμεθα. δ') Τὸ δὲ χεῖριστον ἡ τῶν φώτων περίσσεια καὶ ἡ μετὰ τῶν ξένων ἐπικοινωνία ἀντὶ νὰ ἐνισχύσωσι καὶ ἐπιρρώσωσιν, ἐπέφερον τὴν ἐλάττωσιν τοῦ πρὸς τὰ πάτρια σεβασμοῦ, καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν θρησκείαν· ἡ δὲ ὑπεραύξουσα πολυτέλεια καὶ ἡ ὑπερτίμησις τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἄλλων ἀπαραιτήτων εἰδῶν οὐκ ὀλίγον συνεβάλοντο εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῶν γάμων παρὰ τοῖς πλέον ἀνεπτυγμένοις τῶν πολιτῶν πρὸς ἀνυπολόγιστον ὕλικὴν καὶ ἠθικὴν βλάβην τῆς ἡμετέρας κοινωνίας.

Καιρὸς ἄρα νομίζομεν ὅτι εἶνε, ὅπως ἀνανήψωσιν οἱ τῆς ἡμετέρας κοινότητος πρόβουλοι, καὶ πρὶν ἢ τὸ κακὸν λάβει ἀπειλητικὰς διαστάσεις, φροντίσωσιν, ἵνα τεθῇ τέρμα εἰς τὸ κακόν. Δέον αἱ κοσμοπολιτικαὶ ἰδέαι τῶν πλουσιῶν ἡμῶν ὁμογενῶν νὰ ὑποχωρήσωσι πρὸ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Ἐκ τῆς φιλοτιμίας καὶ φιλογενείας τῶν ἡμετέρων προκρίτων, τῶν ἐπὶ πλούτῳ καὶ μεγαλοφροσύνη κομῶντων ἀπεκδέχεται καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἡ γεννήσασα καὶ γαλουχήσασα αὐτοὺς φίλη πατρίς.

Ἐκπαιδευτικὴ κίνησις ἐν Ἀδριανουπόλει.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Μουράτ τοῦ α' τῷ 1361 οἱ Χριστιανοὶ αὐτῆς κάτοικοι ἔπαθον, ὡς εἴπομεν, φοβερὰν καταστροφὴν. Βραδύτερον δὲ τῶν Τούρκων ἡγεμόνων ἐπεικέστερον πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς φερομένων, πολλοὶ τῶν φυγάδων συνέρρευσαν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ἤρξαντο ἐπιτιδιόμενοι εἰς τὰ εἰρηνικὰ αὐτῶν ἔργα. Δὲν παρημέλουν δὲ καὶ τὴν τῶν Μουσῶν θεραπείαν. Τοῦναντίον δὲ κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα τῆς στυγερωτέρας δουλείας φαίνεται, ὅτι ἤκμαζον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει τὰ σχολεῖα, ἀφοῦ εὐρίσκοντο ἐν αὐτῇ ἄνθρωποι, δυνάμενοι καὶ τὸν Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον νὰ διδάξωσιν. Ἐπισήμως ὅμως φαίνεται, ὅτι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐλειτούργει Ἑλληνικὴ σχολὴ περὶ τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ἐπὶ τοῦ περιπύστου μητροπολίτου ἡμῶν Ἰωάσαφ, ὅστις εἶχεν ἀναθέσει τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς εἰς τὸν Ζυγομαλᾶν, ἓνα τῶν λογιωτέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐκτοτε δέ, ἤτοι ἀπὸ 1550 μέχρι τοῦ 1818, ὅτε ἐπῆλθε ῥιζικὴ αὐτῆς μεταρρύθμισις, ἡ σχολὴ αὕτη δὲν ἔπαυσε λειτουργοῦσα, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν λαμπρῶν διδασκάλων, οἱοὶ ὁ Ἄν. Παντοδύναμος, ὁ Κόντης Ἀθ. Βουθρωτῆς, ὁ Ἀλέξιος Σπανός, ὁ ἐκ Κορωνοφωλεᾶς τῆς Θράκης Σταμάτιος Παπᾶ, ὁ ἐκ Σμύρνης Ἰερόθεος, ὁ Γεώργιος Κῶος μοναχὸς Ἰβηρίτης, ὁ Γ. Οὐζούμογλους, ὁ Ἰθακήσιος Εὐγένιος, ὁ Γρηγόριος Μιχαήλογλους καὶ ἄλλοι.

Ἐπὶ τῶν αἰοιδίμων δὲ τούτων διδασκάλων καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ περιπύστου μοναχοῦ Γ. Κῶου, ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Ἀκαδημίᾳ διανύσαντος τὸν δίαυλον τῶν ἑαυτοῦ σπουδῶν, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου ἐκ τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης ἀποκομισθέντα σπέρματα τῆς ὑγιούς φιλοσοφίας λίαν εὐδοκίμως μεταφυτεύσαντος εἰς τὸ γόνιμον ἔδαφος τῆς ἡμετέρας πατρίδος, διεπλάσθησαν καὶ ἐμορφώθησαν οἱ κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα διαπρέψαντες διὰ τε τὰς γνώσεις καὶ τὰς ἀρετὰς καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσιν ἄνδρες, οἱ καταγλαΐσαντες τὸ ὄνομα τῆς φίλης πατρίδος. Τοιοῦτοι ἦσαν ὁ σεβασμιώτατος ἅγιος Καισαρείας Ἀνθιμος, ὁ μακαριώτατος Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος, ὁ Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιος, ἀνὴρ λόγιος, συγγράψας οὐκ ὀλίγα συγγράμματα, ἀνέκδοτα διαμεινάντα, ὧν σπουδαιότερα τυγχάνουσι διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς εἰδήσεις αἰεὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐπαρχίαν Καισαρείας περιηγήσεις αὐτοῦ. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἤκμασαν καὶ οἱ ἱατροφιλόσοφοι Τζιώρατζης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Τζιωάννης, Σταμάτιος ὁ Θάσιος, Πολυχρόνιος ὁ Νοταρᾶς καὶ ἄλλοι.

Κατὰ τὸν 19^{ον} αἰῶνα ἤρξαντο μάλιστα ν' ἀναφαίνονται οἱ καρποὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Γ. Κῶου ἐν τῇ Σχολῇ συντελεσθείσης ἐργασίας, ἄνδρες δὲ ἐπι-

φάνεις πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀνεδείχθησαν οὐκ ὀλίγοι, κλείσαντες τὸ ὄνομα τῆς ἡμετέρας πατρίδος διὰ τε τὸν πλοῦτον, τὰ φῶτα καὶ τὴν φιλογένειαν αὐτῶν.

Τούτων κυριώτεροι ἦσαν οἱ ἑξῆς· Κύριλλος ὁ Σερμπετσιόγλου, ὁ μετὰ ταῦτα ὡς Κύριλλος Γ' καταγαλαίσας τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, καὶ διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου αἰδίου εὐκλείας τυχών. Ὁ Ἀγαθάγγελος, ἀνὴρ πολυμαθῆς καὶ γλωσσομαθέστατος ἐπὶ πέντε ἔτη (1824—1830) κλείσας τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν κληροδοτήσας τὴν τε πλουσίαν αὐτοῦ βιβλιοθήκην καὶ ἀξιόλογα χρηματικὰ ποσὰ εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως καθιδρύματα. Ὁ αἰοίδιμος Στέφανος Καραθεοδωρῆς ἀνὴρ ἐξόχου ἀρετῆς καὶ παιδείας ἐν Εὐρώπῃ διεκπεραιώσας τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς. Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἡμῶν Ἱεράρχου Δωροθέου τοῦ Πρωτοῦ γενομένην μεταρρύθμισιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος κατὰ τὰ ἐν Εὐρώπῃ πρότυπα, προσεκλήθη ὁ Στέφανος, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, ἣν ἀνύψωσεν εἰς Γυμνάσιον, περὶ οὗ εὐφημον ποιεῖται μνησίαν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασιν ὁ ἐπισκεφθεὶς αὐτὸ Γάλλος πρεσβευτῆς Μάρκελλος. Μετὰ δὲ τὴν πανωλεθρίαν τοῦ 1821 διασωθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐξήσκησε λίαν εὐδοκίμως τὸ τοῦ ἱατροῦ ἐπάγγελμα ἀξιωθεὶς τῆς τιμῆς, ὅπως καὶ τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου διορισθεὶς ἱατρός, καὶ καθηγητῆς τῆς νεοσυστάτου ἱατρικῆς Σχολῆς. Τούτου τὰ κλέη ἐξύμνησεν ὁ τυφλὸς τῆς Χάλκης ἀοιδός, ὁ ἀοίδιμος Ἡλίας Τανταλίδης. Ὁ Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς, ἀνεψιὸς τοῦ Στεφάνου, ἀνὴρ εὐρείας μαθήσεως καὶ ἐξόχου ἀρετῆς. Καὶ οὗτος, ὡς ὁ περικλεῆς του θεῖος, διέτρεπε διὰ τε τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ ἐν τῇ θεῖα τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνῃ γνώσεις του, τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν μὲν μορφωσιν καὶ διὰ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεις. Τούτου τὰ κλέη ἐξύμνησεν ὁ Μουσοῦρος Πασᾶς. Πλὴν τούτων διεκρίθησαν οἱ ἱατροὶ Βλάχος Καρυνῆς, Φάσος, καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κερδῶφ Ἑρμῇ ἡ κεινότης ἡμῶν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἐξόχους ἀντιπροσώπους. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ αὐτάδελφοι Γεώργιος, Χριστοφόρος καὶ Κωνσταντῖνος Σακελλάριος, ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Βιέννῃ ἐμπορευόμενοι, διὰ δὲ τὰς ἐξόχους αὐτῶν ἀρετὰς ἀξιωθέντες νὰ ἀνυψωθῶσιν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν τάξιν τοῦ Βαρόνου. Ὁ Στέφανος Μειδάνης ἐν Βουκουρεστίῳ ἐπίσης ἐγκατεστημένος καὶ τὸν τε λόγιον καὶ κερδῶν Ἑρμῆν μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας καὶ δεξιότητος θεραπεύων. Οἱ ἐν Ῥωσίᾳ βαθύπλουτοι συμπολίται ἡμῶν Τεπεγκιόζης καὶ Δαναμπάσης, οἱ ἐν Βελιγραδίῳ ἀδελφοὶ Κουμανοῦδαι καὶ ἄλλοι. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πατρίδι διαμείναντες διεκρίθησαν διὰ τε τὴν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς εἰρηνικὰς τέχνας εὐδοκίμησιν καὶ διὰ τὴν φιλογένειαν καὶ ἀφοσίωσιν αὐτῶν

προς τὴν πατρίδα, ὑπὲρ ἧς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν προσέφερον ὀλοκαύτωμα κατὰ τὰς ἀποφράδας ἡμέρας τῆς 17 καὶ 18 'Απριλίου 1821.

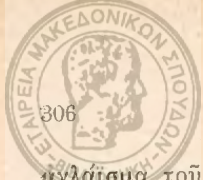
Κακῆ ὄμως μοίρα ἡ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Δωρ. Πρωΐου καὶ Στ. Καραθεοδωρῆ συντελεσθεῖσα μεταρρῦθμισις τῆς ἡμετέρας Σχολῆς δὲν ἤδυνήθη νὰ ἐπιφέρει τοὺς προσδοκομένους καρπούς, ἔνεκα τῆς παναλεθρίας τοῦ 1821, καθ' ἣν ἡ μὲν 'Αδριανούπολις ἐστερήθη τὰ κράτιστα τῶν τέκνων αὐτῆς, ἡ δὲ Σχολὴ τοῦ σοφοῦ διευθυντοῦ. Οὕτω δὲ ἀναστελλεται μὲν ἡ πρόοδος, δίδεται δὲ ἀφορμὴ εἰς τὴν ἐπίδοσιν τῶν ἄλλων σινοίκων ἔθνῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν 'Αρμενίων, οἵτινες τῆς εὐνοίας τῶν κρατουτῶν τυγχάνοντες, ἤρξαντο παραγκωνίζοντες ἡμᾶς πανταχόθεν.

Μετὰ δὲ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1829 καὶ τὴν διὰ τοῦ Χάττι σερίφ τοῦ Γκιουλχανὲ τῷ 1840 εἰσαχθεῖσαν ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταρρῦθμισιν, ἡ κοινότης ἡμῶν ἤρξατο καὶ αὐθις νὰ ἀναλμβάνῃ καὶ νὰ πρωταγωνιστῆ ἐν τε τοῖς γράμμασι καὶ τῇ ἐμπορίᾳ. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην προΐστανται τῶν 'Ελληνικῶν ἡμῶν Σχολῶν οἱ ἀοίδιμοι διδάσκαλοι Μαρ. Βερῶνης, Κ. Κόδρος, Πολυζῶης 'Εμ. Χαριλάου, Γ. Λογοθετίδης. Μετὰ δὲ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον τοῦ 1856 μειζόνων ἐλευθεριῶν παρασχεθεισῶν ὑπὸ τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως, μετερρῦθμίσθησαν τὰ τῆς σχολῆς ἡμῶν ὑπὸ τῶν δαπάναις τῆς ἡμετέρας κοινότητος ἐν Εὐρώπῃ διεκπεραιωσάντων τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν σπουδὰς περιπύστων ἡμῶν συμπολιτῶν τοῦ τε ἀοιδίμου Χρ. Παπαδοπούλου καὶ τοῦ Β. Γρηγοριάδου, οἵτινες προήγαγον τὴν 'Ελλην. σχολὴν εἰς Γυμνάσιον. Μετὰ εὐδόκιμον διδασκαλίαν διορισθέντες καθηγηταὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀφήκαν κενὸν δυσαναπλήρωτον. Διάδοχοι αὐτῶν ἐπῆρξαν ἐκ περιτροπῆς οἱ κ. Γ. Λογοθετίδης, Κ. Χρονίδης, Π. Κυριτσίδης καὶ ὁ Κάκαρις.

Κατὰ δὲ τὸ 1879 ἡ φιλότιμος ἡμῶν κοινότης ἔκτισε τὸ ὄπερ καὶ νῦν ἔχει Γυμνάσιον, ὄπερ κατὰ τὸ 1885 λαβὸν τελείαν διοργάνωσιν, ἀνεγνωρίσθη ἰσοτίμον καὶ ἰσοβάθμιον πρὸς τὰ ἐν 'Ελλάδι. Προέστησαν δ' αὐτοῦ οἱ ἐλλόγιμοι κύριοι 'Ιω. Βεργάδης, Γ. Παγίδας, Χρ. Σαμαρτζίδης, Ματθ. Παρανίκας, Ν. Παπαγεωργίου, 'Αθ. Φυλακτὸς καὶ πάλιν ὁ 'Ιω. Βεργάδης, 'Αλ. Ζιομετίκου, Δαβίδ, Δ. Σάφρος καὶ αὐθις ὁ κ. 'Αλ. Ζιομετίκου, ὅστις καὶ μέχρι σήμερον κατέχει τοὺς οἶακας τῆς διευθύνσεως τοῦ Γυμνασίου.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην διέπρεψαν καὶ διαπρέπουσιν οὐκ ὀλίγοι συμπολιταὶ ἡμῶν ἐπὶ τε ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ. Τούτων οἱ σπουδαιότεροι εἶνε οἱ ἑξῆς:

1) Οἱ διάσημοι ἱατροὶ Καλλίας καὶ 'Αριστείδης πασᾶς Ζῶτος. 2) Οἱ περίπυστοι καθηγηταὶ: Στέφ. Κουμανούδης, ὅστις ἐν Εὐρώπῃ διανύσας τὸν δόλιχον τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, ἀπέβη τὸ σέμνωμα καὶ

ἀγλαΐσμα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τὸ καύχημα δὲ καὶ ἑδραΐωμα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἧς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων ἰδρυτῶν καὶ ἰσόβιος Γραμματεὺς. Τὰ ἐπιστημονικὰ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς ἔργα ἀπολαμβάνουσι παγκοσμίου φήμης. 3) Χρῆστος Νικολαΐδης, ἀνὴρ λόγιος, διατελέσας δικαστῆς μέχρι τοῦ θανάτου του ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος, ἐκδούς κατὰ τὸ 1824 ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας τὴν Κανωνικὴν (sic), περιέχουσαν τὴν Γυμναστικὴν καὶ Πρακτικὴν τοῦ πεζικοῦ στρατεύματος εἰς τόμους 2, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. 4) Χρ. Παπαδόπουλος, ὅστις δαπάναις τῆς ἡμετέρας κοινότητος ἐν Ἀθήναις καὶ Εὐρώπῃ ἐκπαιδευθεὶς διηύθυνεν ἐπὶ 4 ἔτη τὴν Ἑλληνικὴν ἡμῶν Σχολήν, ἣν ἀνύψωσεν εἰς γυμνάσιον βραδύτερον δὲ διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς καὶ ἔπειτα διευθυντῆς τῆς Ἐμπορικῆς, ἀνύψωσεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπῆν. Ἀκολούθως δὲ διορισθεὶς καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, δὲν ἔπαυσε διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τῶν σοφῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ διατριβῶν διαφωτίζων τὴν νέαν γενεάν καὶ καθοδηγῶν αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου. Τὴν δὲ γεννήσασαν καὶ ἐκθρέψασαν αὐτὸν πατρίδα οὐδαμῶς ἐπελάθετο ὁ φιλόπολις ἀνὴρ, ἀλλ' αὐτὸς τε καὶ ἡ φιλογενεστάτη σύζυγος αὐτοῦ Μαριώρα κατέστησαν αὐτὴν κληρονόμον τῆς σημαντικῆς αὐτῶν περιουσίας. 5) Ὁ Ἀριστοτέλης Μαυρίδης, ὅστις ἐπὶ 35 ὅλα ἔτη εἰργάσθη εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον, οὗ ἦτο ἡ ψυχὴ καὶ ἰσόβιος γραμματεὺς. 6) Ὁ Κ. Περίδας, ὅστις ἦτο προσωπικότης ἔξοχος, καὶ πολυειδῶς ὠφέλησε τὴν πατρίδα καὶ ὡς διδάσκαλος καὶ ὡς δημοσιογράφος καὶ ὡς διερμηνεὺς τῆς Νομαρχίας. 7) Ὁ πολύκλαυστος Γ. Ἰωαννίδης ὁ προῶρος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἔνθα τὸ ἱερόν τῆς Θέμιδος ἐξήσκει ἐπάγγελμα, μεταστὰς εἰς τὴν ἀγήρω ζωὴν.

Ἐκ δὲ τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἔχομεν: 1) Τὸν αἰοίδιμον Διονύσιον, ὅστις ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς τοὺς οἴλας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀναλαβὼν ἐν ταῖς στιβαραῖς αὐτοῦ χερσὶ μέγα κλέος ἤρατο διὰ τε τὴν φιλογένειαν καὶ αὐταπαρνησίαν αὐτοῦ. 2) Τὸν Κυζικίου Ἀθανάσιον, ὅστις διεκρίθη ἐπὶ κυβερνητικῇ περινοίᾳ κατὰ τὴν διακυβέρνησιν ἐμπεριστάτων ἐπαρχιῶν τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Καὶ οὗτοι μὲν εἶνε οἱ εἰς Κύριον ἐκδημήσαντες. Ἐκ δὲ τῶν ἐπιζώντων οἱ σπουδαιότεροι εἶνε οἱ ἑξῆς: 1) Ὁ Β. Γρηγοριάδης, ἀνὴρ βαθείας παιδείας, ἰσοστάσιος καὶ ἰσότημος τοῦ αἰοίδιμου Χρ. Παπαδοπούλου, σέμνωμα καὶ ἀγλαΐσμα τῆς ἡμετέρας κοινότητος μέχρι τοῦ 1910 ἐξακολουθῶν νὰ παρέχῃ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ συμβολὴν εἰς τὸ μέγα τῆς διαπαιδαγωγώσεως τῆς θηλείας νεότητος ἔργον. 2) Ὁ Μ. Κλεόβουλος, ὁ σοφὸς διευθυντῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀνὴρ ἐνάρετος καὶ παρὰ πᾶσι σεβαστός, ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν

τιμῆς εἰς ἐπίσκοπον Σάρδεων. 3) Ὁ Νικομηδείας Ἀλέξανδρος, διακεκομμένος ἱεράρχης, γνωστός διὰ τὴν διοικητικὴν περινοιαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. 4) Ὁ Λιτίτζης Νικόδημος, διὰ πολλῶν πλεονεκτημάτων πεπροικισμένος, τυγχάνων δὲ καὶ ἐγκρατέστατος μύστης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς. 5) Οἱ αὐτάδελφοι Ξενοφῶν καὶ Ἀλεξάνδρος Ζῶτος, ὧν ὁ μὲν ὡς ἱατρὸς καὶ ἔθνικὸς σύμβουλος, ὁ δὲ ὡς καθηγητὴς καὶ ἱερεὺς μεγίστας ὑπηρεσίας προσφέρουσι τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει. 6) Ὁ κ. Πολύδωρος Παπαϊωάννου, ἀνὴρ ἐξόχου ἀρετῆς καὶ παιδείας, διακριθεὶς διὰ τε τὰς ἱατρικὰς αὐτοῦ γνώσεις καὶ τὴν φιλογενῆ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει δρᾶσιν. Τελευταίως δὲ ἐν Ἀθήναις ἐγκατασταθεὶς, οὐ παύεται παρακολουθῶν τὴν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τελουμένην πρόοδον καὶ παρέχων τὴν τε ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν αὐτοῦ συμβολὴν πρὸς πᾶν κοινωφελὲς ἔργον. 7) Ἡ κυρία Μαργιώρα, σύζυγος τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ Χρ. Παπαδοπούλου. Ἡ κυρία αὕτη δι' ἐξόχων ἀρετῶν πεπροικισμένη, συμμεριζομένη καθ' ὄλοκληρίαν τὴν γενναιοφροσύνην καὶ φιλοτιμίαν τοῦ φιλοπάτριδος συζύγου αὐτῆς, κατέστησε τὴν ἡμετέραν κοινότητα κληρονόμον τῆς μεγάλης αὐτῆς περιουσίας· ἀλλὰ καὶ ζῶσα οὐ παύεται τακτικῶς πέμπουσα κατ' ἔτος ἡγεμονικὰς χορηγίας ὑπὲρ τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἡμετέρας κοινότητος ἧς τυγχάνει τὸ σέμνωμα καὶ ἀγλαΐσμα.

Τὸ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον.

Ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης μεγίστης αὐστηρότητος τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ μεγάλου περιορισμοῦ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους αἱ νεάνιδες ἐντὸς τῶν οἰκιῶν διαμένουσαι καὶ εἰς τὰ οἰκιακὰ ἐπιδιδόμεναι ἔργα, σπανίως καὶ ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ τῶν οἰκιῶν ἐξήρχοντο· διὸ καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτῶν ἀνάπτυξις ἦτο λίαν περιορισμένη. Κατὰ τὸ 1841 δὲ ἡ κοινότης ἡμῶν ἤρξατο σπουδαίως μεριμνῶσα καὶ ὑπὲρ τῆς θηλείας νεότητος. Τότε δὲ ἰδρύθη κατὰ πρῶτον καὶ ἰδιαιτέρον σχολεῖον ἢ παρθεναγωγεῖον, ἐν ᾧ ὁ τῆς Ἑλλ. σχολῆς διευθυντῆς κ. Πολυζῶης ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ σεβασμίου ἱερομονάχου Ἀμβροσίου τοῦ Σιναΐτου ἐδίδασκε περὶ τὰ 35 κοράσια· ἔκτοτε δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητριῶν ὁσημέραι αὐξάνων, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἵδρυσιν ἰδιαιτέρου Παρθεναγωγείου, οὗ ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη καὶ αὐθις εἰς ἄνδρα· τοιοῦτος δὲ ἐχηρημάτισεν ὁ ἀοιδίμος Σταυράκις Ἀμηρεᾶς. Τῷ δὲ 1854 ἀνέλαθε τὴν διεύθυνσιν κυρία, πρώτη δὲ διεύθυντρια ἐχηρημάτισεν ἡ κ. Ἐλένη Καλοπόδη, ἣν διεδέξατο ἡ Ἀθηναῖς Λινάρδου ἔχουσα καὶ δύο βοηθοὺς ἐκ τῶν ἀποφοίτων τοῦ παρθεναγωγείου. Τῷ 1860—63 ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη τῇ δεσποινίδι Χαρικλείᾳ Γεωργαλᾷ, εἶτα αὐθις τῷ κ. Σταυράκῃ Ἀμηρεᾷ, τῇ Κυριακούλᾳ Παπαγεωρ-

γίου, καὶ εἶτα τῇ δεσποινίδι 'Ελίτσα 'Αποστολίδου, σήμερον δὲ κυρία Δοδοπούλου. Ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῆς ἐλλογίμου ταύτης διευθυντρίας ἡ σχολὴ ἤρξατο συστηματικῶς λειτουργοῦσα, εἰσήχθη δὲ ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς καὶ ἡ ἀρχαία γλῶσσα, μετὰ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητριῶν ἤρξησε καὶ τὸ διδάσκον προσωπικόν. Τῷ 1875 διεδέξατο τὴν κ. 'Ελίξαν ὁ κ. Πατρικόπουλος ὅστις ἐνίσχυσε τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνικῶν.

'Ἄλλ' ἡ ἀνύψωσις τῆς σχολῆς εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπὴν ὀφείλεται εἰς τὴν λίαν ἐλλογίμον καὶ διὰ σπανίων ἀρετῶν πεπροικισμένην Καλλιρρόην Σιγανοῦ καὶ ἔπειτα ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου γνωστὴν γενομένην διὰ τὰς συγγραφὰς Κυρίαν Καλλιρρόην Παρρέν, ἣτις μετερρῦθμισε τὸ πρόγραμμα τῆς σχολῆς κατὰ τὰ ἄριστα τῶν ἐν Εὐρώπῃ. Τὴν διακεκριμένην ταύτην διευθύντριαν διεδέχθη ἡ δεσπ. Κατσαριάδου, ἡ Εὐφ. Ἄντωνιάδου καὶ ταύτην ἡ δι' ἐκτάκτου ἰκανότητος πεπροικισμένη δεσπ. Ἀσπασία Γρηγοράκη. Τῷ δὲ 1885 ἀνιδρυθέντος τοῦ Ζαπείου παρθεναγωγείου ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη τῇ ἐλλογίμῳ δεσπ. Ἑλένη Μελετίου, ἣτις τελεσφόρως προσέτη αὐτοῦ ἐπὶ 9 ἔτη, ἥτοι μέχρι τοῦ 1894. Τὴν δεσποινίδα ταύτην διεδέχθησαν αἱ διὰ σπανίων ἀρετῶν καὶ μεγίστης ἰκανότητος πεπροικισμέναι δεσποινίδες Ἀσπασία Ζήση, Εὐπραξία Φάσου καὶ Θεοδ. Βουγάτσου. Τῷ δὲ 1908—1909 ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη τῇ κ. Δ. Παυλίδου. Καὶ πάλιν τῷ ἐπιόντι ἔτος τῇ ἐλλογίμῳ Δεσποίνῃ Σιδερίδου καὶ τέλος τῇ δεσπ. Σοφίᾳ Σταυροπούλου. Ἐπὶ τῶν ἐλλογίμων τούτων δεσποινίδων τὸ Ζάππειον λαβὼν τὴν τελείαν αὐτοῦ διοργανῶσιν περιλαμβάνει δύο τμήματα. Καὶ ἐν μὲν τῷ κατωτέρῳ λειτουργοῦσιν ἕξ τάξεις, ἐν δὲ τῷ ἀνωτέρῳ ἢ γυμνασιακῷ τρεῖς. Τὸ δὲ πρόγραμμα εἶνε ὅμοιον πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀθήναις τοιούτων.

'Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης (1840) πανταχοῦ ἰδρύνονται νηπιαγωγεῖα, ἀρρεναγωγεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, ἅτινα διαρρυθμίζονται πρὸς τὰ ἄριστα τῶν ἐν Εὐρώπῃ τοιούτων, τὸ δὲ διδάσκον προσωπικὸν ἐκλέγεται ἐκ τῶν τελειοφοίτων τοῦ γυμνασίου ἢ διδασκαλείου.

Οὕτω δὲ διὰ τοῦ Γυμνασίου καὶ Παρθεναγωγείου (Ζαπείου) ἡ πόλις ἡμῶν ἀποβαίνει ἐστία τῶν φάτων καὶ τῆς προόδου καὶ φάρος τηλαυγῆς ἐκπέμπων τὰς εὐεργετικὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις τῆς παλαιφάτου Θράκης καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐν Φιλιππουπόλει Ζαριφειῶν διδασκαλείων. Ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τούτοις συρρέοντες ἐκ πασῶν τῶν κωμοπόλεων καὶ πόλεων τῆς Θράκης νέοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων, φωτίζουσι τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἐν τῷ φωτὶ τῆς θεογνωσίας καὶ κορεννύουσι τὴν δύσιν αὐτῶν ἐν τοῖς ζωογόνοις νάμασι τῆς προγονικῆς σοφίας.

Διαδοθείσης λοιπὸν τῆς παιδείας τῆς προγονικῆς ἐκ τῆς ἐν τῇ ἡμε-

τέρα πόλει ἐστίας, οὐδὲν χωρίον σήμερον ὑπολείπεται στερούμενον σχολείου· οὐδὲ σχολεῖον στερούμενον ἰδιαιτέρου διδασκάλου. Καὶ ἐνῶ πρὸ 10-ἑτῶν σπανιώτατοι ἦσαν οἱ γινώσκοντες γράμματα, σήμερον καὶ ἐν τῇ ἀσημοτέρᾳ κώμῃ εὐρίσκονται ἄνθρωποι γινώσκοντες τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς. Μόνῃ ἢ Ἀδριανούπολις διατηρεῖ σήμερον ἐν τῷ ἄστει καὶ τοῖς προαστείοις ὑπὲρ τὰ 17 σχολεῖα, ἐν οἷς φοιτῶσι . . . πρόσωπα, διδασκόμενα ὑπὸ . . . καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ὧν ὁ ἐτήσιος μισθὸς ἀνέρχεται εἰς λ. Τ . . . , καθὼς καταφαίνεται ἐκ τοῦ ἐπισυνημμένου πίνακος *).

Ὁ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος.

Ἡ ἴδρυσις ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Φιλολογικοῦ καὶ Θρακικοῦ Συλλόγου καὶ ἄλλων φιλεκπαιδευτικῶν σωματείων εἴτε ἐν Σμύρνῃ, Θεσσαλονίκῃ καὶ ἄλλαχού τῆς Αὐτοκρατορίας, κατηλέτρισε καὶ τὴν ἡμετέραν κοινότητα καὶ δονίσασα τὰς καρδίας τῶν φιλοτίμων μελῶν αὐτῆς μέχρι τῶν μυχαιατῶν πτυχῶν, ἐξήγειρεν ἐκ τῆς πολυχρονίου νάρκης καὶ ἐπλήρωσεν ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τὴν πρόοδον. Ἀποτέλεσμα δὲ τοῦ ἱεροῦ τούτου αἰσθήματος ἦτο ἡ ἴδρυσις τοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ 1872; εἰς ὃν ἡ ἡμετέρα κοινότης ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις συντελεσθεῖσαν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῆς ἀνάπλασιν καὶ πρόοδον.

Καὶ ἀληθῶς ἐν τῷ λαμπρῷ τούτῳ σωματείῳ ἐχαλκώθησαν οἱ τῆς κοινωτικῆς ἡμῶν προόδου θεσμοί. Διότι ἐνῶ πρότερον οὐδενὶ ἐπετρέπετο ἢ περὶ τῶν κοινῶν συζήτησις, ἀλλὰ τὰ πάντα ἄνευ λόγου καὶ εὐθύνης ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τῶν εὐνοουμένων τοῦ κατὰ καιρὸν μητροπολίτου, πρῶτος ὁ Σύλλογος εἰσηγήσατο τὸ σύστημα τῆς περὶ τῶν κοινῶν ἐν δημοσίαις συνελεύσεσι συζητήσεως καὶ ἐζήτησεν εὐθύνας. Εἰς τὰς ἐνεργείας δ' αὐτοῦ ὀφείλεται καὶ ἡ εἰσαγωγή οὐχὶ τῆς ἀριστίνδην ἐκλογῆς τῶν τὰ κοινὰ διεπόντων, ἀλλὰ τῆς διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, ἣτις ἐξασφαλίζει τὴν τῶν ἀτόμων ἐλευθερίαν καὶ τὰ ἀστικά δικαιώματα τῶν πολιτῶν ἀπὸ πάσης αὐθαιρεσίας. Ἐνταῦθα ἐξεκαύθη ὁ πρὸς τὴν πρόοδον ζήλος καὶ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ σωματείου τούτου ἐπῆλθον αἱ ῥιζικαὶ ἐκείναι τῶν ἐκπαιδευτηρίων μεταρρυθμίσεις, αἵτινες ἐπέφερον τὴν σημερινὴν αὐτῶν πρόοδον. Διὰ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ ἡμῶν σχολὴ ἀνυψώθη εἰς τέλειον Γυμνάσιον, τὸ δὲ Παρθεναγωγεῖον διὰ τῶν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ χορηγουμένων ὑπὸ τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλλην. γραμμάτων συλλόγου

*) Ὁ πίναξ λείπει, ἴσως εὐρισκόμενος εἰς τὰ τετράδιά του μεταξὺ τῶν πολλῶν του σημειώσεων.

ἐξόχων διευθυντριῶν, ἐξεληθὼν τῆς προηγουμένης ἀσημότητος, ἔλαβε τὴν σημερινὴν διοργάνωσιν καὶ τελειότητα. Ἐπιμεληθεὶς δὲ περὶ τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τῶν τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως σχολείων κατὰ τὸ Ἐρβαρτιανὸν σύστημα, ἐγένετο αἰτία τοῦ νὰ διαδοθῶσι τὰ φῶτα παρὰ τῷ λαῷ καὶ νὰ ἐμπνευσθῶσιν αὐτῷ γενναῖα καὶ εὐγενῆ φρονήματα. Πρῶτος δὲ ὁ Σύλλογος καὶ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς τε ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς καταστάσεως τῶν ἐν τοῖς προαστείοις καὶ τοῖς πέριξ χωρίοις ὁμογενῶν μεριμνῶν, ἐνήργησε τὴν ἴδρυσιν καὶ ἀνέλαβε τὴν συντήρησιν νηπιαγωγείων ἐν αὐτοῖς, ἐχορήγησε χρηματικὰς βοηθείας πρὸς βελτίωσιν τῶν ὑπαρχόντων, διένειμε βιβλία, χάρτας, πίνακας τῆς ἱερᾶς καὶ φυσικῆς ἱστορίας, γραφικὴν ὕλην κλπ. εἰς διαφόρους σχολὰς, ἃς καὶ αὐτοπροσώπως ἔστιν ὅτε τὰ ἐγκριτώτερα αὐτοῦ μέλη ἐπεσκέπτοντο· ἀνέλαβε τὴν δαπάνην τῆς ἐκπαιδεύσεως νέων ἐπιμελῶν καὶ χρηστοθήων ἐν τοῖς διδασκαλείοις καὶ οὕτω προὔμήθευσε λαμπροὺς διδασκάλους ἀμφοτέρων τῶν φύλων τῇ ἡμετέρᾳ κοινότητι καὶ ταῖς πέριξ. Τυχῶν δὲ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἔξω ὁμογενῶν, συνεκέντρωσεν ἐν ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν ἐκπαιδευτικὴν ἐν τῷ νομῷ Ἀδριανουπόλεως κίνησιν, ἣν μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας διήρθυνε μέχρι τῆς ἰδρύσεως ἐν Κων/πόλει τῆς Φιλανθρωπικῆς καὶ Φιλεκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος. Ἐτῆ γενναία δὲ χορηγία τοῦ ἐν Μασσαλία Ἑλληνικοῦ Συλλόγου ἰδρύσας ἐν Ἰλδιριμίῳ τὴν Μασσαλιωτικὴν σχολήν, μετὰ δὲ τὴν διάλυσιν αὐτῆς κατορθώσας νὰ ἀναλάβῃ τὴν συντήρησιν αὐτῆς καὶ ἐξασφάλισιν εἰς τὸ διηνεκὲς ὁ ἀοίδιμος Θ. Ῥοδοκανάκης καὶ μετὰ τὴν τούτου τελευτὴν αἱ πατρῴζουσαι αὐτοῦ θυγατέρες Ἰσαβέλλα Σκουζὲ καὶ Φανὴ Π. Ζαρίφη, τὴν μὲν σχολὴν Ῥοδοκανάκειον μετωνόμασεν, εἰς δὲ τὴν ἑλληνοπρεπῆ μόρφωσιν τῶν ὁμογενῶν τοῦ εὐάνδρου τούτου προαστείου τὰ μάλιστα συνεβάλλετο. Οὐ σμικρὰν δὲ προσέφερεν ὑπηρεσίαν καὶ ἡ ἐν τῷ προαστείῳ Γενί· Ἰμαρὲτ ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸ 188· σχολή, ἣν ὁ Σύλλογος οὐ παύεται περιέπων καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ μεριμνῶν.

Διὰ δὲ τῶν δημοσίων διαλέξεων, διὰ τοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ τῆς ἀξιολόγου ἄλλοτε βιβλιοθήκης καὶ διὰ τῶν πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν ἑαυτοῦ μελῶν διδομένων χορευτικῶν ἑσπερίδων, οὐκ ἐπαύσατο συντελῶν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάπλασιν καὶ μόρφωσιν τῆς περὶ ἡμᾶς κοινωνίας.

Ἄλλὰ καὶ πρὸς ἴδρυσιν ἀρχαιολογικοῦ καὶ νομισματικοῦ μουσείου τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰργάσθη, καὶ τῆς συλλογῆς ἐπελάβετο τῶν παρὰ τῷ λαῷ περιωθέντων ἀρχαϊκῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν σχεσίων ἐχόντων πρὸς τὸν ἱστορικὸν τοῦ ἔθνους βίον.

Ἐχων δὲ συνειδήσιν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῆς τοῦ ἔθους διαπλάσεως, ἐπεμελήθη πρὸς καταρτισμὸν καὶ φιλαρμονικοῦ τμήματος.

Ἡ ἠθικὴ δ' ἐπιβολὴ αὐτοῦ εἰς πάντα τὰ ἔθνικὰ ζητήματα καὶ ἡ ἐπὶ τῶν περὶ ὁμογενῶν κοινοτήτων εὐεργετικὴ αὐτοῦ ἐπίδρασις ὑπῆρξεν ἀνυπολόγιστος. Τῷ ὄντι οὐδὲν κοινωφελὲς ἔργον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπετελέσθη ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ Συλλόγου.

Μεθ' ὅλην δὲ τὴν καταλαβοῦσαν τὰ μέλη αὐτοῦ νάρκην καὶ τὸ ἀνίκορον, ἡ πρὸς τὸ σωματεῖον τοῦτο ἐκτίμησις τῆς φιλοτίμου ἡμῶν κοινότητος διατηρεῖται ἀκμαία. Καὶ ἀποδείξει, ὅτι κατὰ τὴν μεγάλην πυρκαϊᾶν τῆς 18 Αὐγούστου 1905, τοῦ καταστήματος αὐτοῦ μεθ' ὅλων τῶν λαμπρῶν συλλογῶν καὶ τῆς βιβλιοθήκης παρανάλωμα τοῦ πυρὸς γενομένου, νέον ἀηγέρθη μέγαρον δαπάναις τῶν φιλοτίμων ὁμογενῶν πολλῶ τοῦ προηγουμένου λαμπρότερον, εἰς ὃ οἱ ἐγκριτώτεροι τῶν ὁμογενῶν φοιτῶντες διέρχονται ἐν ψυχαγωγίᾳ τὰς τῆς ἀνέσεως αὐτῶν στιγμὰς καὶ μόνοι καὶ μετὰ τῶν οικογενειῶν αὐτῶν.

Καὶ ἔπαυσε μὲν ἡ πρώτη δρᾶσις καὶ ὁ ἐκπαιδευτικὸς ὄργανισμὸς τῶν πρώτων ἐτῶν, εἰσέγησε τὸ βῆμα καὶ νέαι πρὸς ψυχαγωγίαν εἰσήχθησαν μέθοδοι, ὅπως προσελκύσωσι νέα μέλη ἢ συγκρατήσωσι τὰ ὑπάρχοντα, ἀλλ' αἱ μέθοδοι αὗται ὑπεβίβασαν ἀτυχῶς τὸ σωματεῖον πολὺ τῆς περιωπῆς, εἰς ἣν ἄλλοτε εἶχεν ἀνυψωθῆ.

Οὐδὲν ἦττον ἐξακολουθῶν νὰ διευθύνῃ τὸ τῆς Ῥοδοκανακείου σχολῆς ἐκπολιτιστικὸν ἔργον καὶ νὰ διατηρῇ τὴν ἐν Γενί-Ίμαρετ σχολήν, οὐ παύεται σπουδαίως τῇ ἐκπαιδεύσει ἐπικουρῶν καὶ τὴν συμβολὴν αὐτοῦ εἰς πᾶν κοινωφελὲς ἔργον συνεισφέρων. Τὸ δὲ μέγιστον. Νῦν, ὅτε ἡ δροσοβόλος αὔρα τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος ἐπιπνέει καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, εἰς τὰς εὐρείας τοῦ Συλλόγου αἰθούσας συνερχόμενοι πάντες οἱ συνταγματικοὶ πολῖται συσκέπτονται καὶ ἀποφασίζουσι περὶ τῶν γενικωτέρων τῆς κοινότητος συμφερόντων, ὅσάκις ἡ διὰ μόνων τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ἐν τῇ ἱερᾷ μητροπόλει ἐπίλυσις τῶν ζητημάτων τούτων δὲν φαίνεται ἐπαρκής.

Τὸ σωματεῖον τοῦτο, ὅπερ ἡ φιλομουσία καὶ φιλογένεια ἐξόχων ἀνδρῶν ἀνίδρυσε καὶ ἐλάμπρυνε καὶ ἐξ οὗ τοσαῦτα προέκυψαν ἀγαθὰ, ἀριθμεῖ σήμερον 150 μέλη, ὃ δὲ προῦπολογισμὸς αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς λ. Τ. . . .

Τὸ Σωματεῖον τοῦτο δύναται καὶ πάλιν νὰ ἀνυψωθῆ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπὴν καὶ νὰ συνεχίσῃ τὴν εὐγενῆ στασιοδρομίαν, ἔαν πάντες ἀπορρίπτοντες τὴν νάρκην καὶ ἀδιαφορίαν, περιβάλλωμεν αὐτὸ διὰ τῆς ἡμετέρας στοργῆς ἥς ἄνευ καὶ αἱ ἀλλάσσονται τῶν προαιρέσεων ναυαγοῦσι.

Σημ. «Θρακικῶν». — Αἱ ἀνωτέρω μελέται τοῦ μακαρίτου Λαμπουσιάδου δημοσιεύονται ἐκ τῶν χειρογράφων αὐτοῦ, ἅτινα προσεκτήσατο τὸ «Θρακικὸν Κέντρον» ἀπὸ τὰς θυγατέρας του. Ἡ πρώτη μάλιστα τῶν μελετῶν του, ὡς θὰ παρατηρήσῃ ὁ ἀναγνώστης, παραμένει ἀτελής, ὑπάρχει ὅμως ἄλλη μελέτη του περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀδριανουπόλεως ογκώδης καὶ ἀρτία. Ἡ δὲ περὶ τῆς Ἑλλην. Κοινοτήτος Ἀδριανουπόλεως τελευταία δημοσιευομένη μελέτη του φαίνεται ὅτι ἐγράφη μεταξὺ 1910—1912.